

**การศึกษาติดตามพฤติกรรมการใช้สารเสพติด
ภายหลังการบำบัดรักษาของผู้ติดสารเสพติดซ้ำในสถานบำบัดยาเสพติด ภาคใต้¹**

บุญวาที เพชรรัตน์² ประณีต ส่วงวัฒนา²
ขวัญตา บาลทิพย์³ เยาวรัตน์ มัชฌิม³

บทคัดย่อ

การศึกษาติดตามพฤติกรรมการใช้สารเสพติดภายหลังการบำบัดรักษาของผู้ติดสารเสพติดซ้ำจากสถานบำบัดยาเสพติด ภาคใต้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อบรรยายและอธิบายพฤติกรรมการใช้สารเสพติดภายหลังการบำบัดรักษาของผู้ติดสารเสพติดซ้ำ ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ติดสารเสพติดทุกชนิดที่ใช้สารเสพติดซ้ำภายหลังการบำบัดรักษาไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง จากสถานบำบัดในภาคใต้ ได้แก่ ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดภาคใต้จังหวัดสงขลา ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดจังหวัดปัตตานี โรงพยาบาลศูนย์อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และโรงพยาบาลสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส จำนวนทั้งสิ้น 31 ราย โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน ธันวาคม 2545 – กุมภาพันธ์ 2546 ผู้วิจัยเข้าถึงข้อมูลโดยใช้เทคนิค snowball และเก็บข้อมูลโดย การสัมภาษณ์เจาะลึก จนข้อมูลอิ่มตัวโดยทีมผู้วิจัย ตรวจสอบความเที่ยงของข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การตรวจสอบสามเส้า (triangular method) รักษาสิทธิส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดย ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพตามแนวทางการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) (Waltz, Strickland and Lenz, 1991). ผลการศึกษาติดตามพฤติกรรมการใช้สารเสพติดภายหลังการบำบัดรักษาของผู้ติดสารเสพติดซ้ำ ขณะเก็บข้อมูล พบว่าผู้ให้ข้อมูล 4 ราย หยุดใช้สารเสพติดที่เคยใช้เป็นประจำได้นานกว่า 1 เดือนแล้วและรับรู้ว่าตนเองมีสุขภาพดีขึ้น 8 รายสามารถหยุดใช้สารเสพติดที่เคยใช้เป็นประจำได้ แต่ใช้สารเสพติดที่ถูกกฎหมายทดแทน 13 รายยังใช้สารเสพติดที่ใช้ประจำร่วมกับการรับยาเมธาโคนหรือยากล่อมประสาทร่วมด้วยบางครั้ง และ 6 รายกำลังรับการบำบัดรักษาในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดซ้ำ โดยผู้ให้ข้อมูลทั้ง 31 รายมีประวัติการติดสารเสพติดซ้ำ ภายหลังการบำบัดรักษาจากสถานบำบัดรักษายาเสพติด ในภาคใต้ พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติดซ้ำในครั้งสุดท้าย ได้แก่ การกลับไปอยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมเดิม ๆ และการว่างงาน มีเพียง 3 รายที่กลับไปใช้ยาเสพติดเดิมอีก เพราะกลัวได้รับอันตรายจากกลุ่มบุคคลที่เคยขายยาเสพติด นอกจากนั้นความเชื่อและการให้คุณค่าของสารเสพติดในทางบวก คือ ทำให้อารมณ์ดี ทำงานได้ ทำให้หันกลับไปใช้ซ้ำ ผลการวิจัยยังพบว่า พระราชบัญญัติปราบปรามยาเสพติด ปี พ.ศ. 2545 ที่ว่า ผู้เสพคือ ผู้ป่วยต้องรับการบำบัด เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนใช้สารเสพติดซ้ำและเข้ารับการบำบัดรักษาซ้ำ ๆ โดยรู้สึกว่าจะไม่มีความผิด ด้านประสบ

¹ ได้รับทุนสนับสนุนอุดหนุนวิจัยงบประมาณแผ่นดินปี 2546

² รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

³ อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การณ์การกลับมารับการบำบัดรักษาของผู้ติดสารเสพติดซ้ำ พบว่า ครอบครัว โดยเฉพาะบุตร ผู้นำชุมชน เพื่อน นายจ้าง เป็นผู้กระตุ้นจิตใจและให้กำลังใจในการรับการบำบัดรักษา นอกจากนั้นความต้องการบำบัดรักษา ยังเกี่ยวข้องกับการมีสุขภาพเสื่อมโทรมจากการใช้สารเสพติดนาน มีเพียงส่วนน้อย(3 ราย) เข้ารับการบำบัดรักษาเพราะรู้สึกผิดชอบชั่วดี ยังพบว่าพระราชบัญญัติปราบปรามยาเสพติดปี พ.ศ.2545 ที่บังคับรักษาโดยให้โอกาสผู้ติดสารเสพติดรับการรักษาในฐานะผู้ป่วย ทำให้รู้สึกมีเกียรติมากกว่าการถูกส่งตัวรับการรักษาเพราะเป็นผู้กระทำผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ความหมายของการบำบัดรักษายาเสพติด “เป็นเพียงการบรรเทาอาการเท่านั้น” ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้เข้าใจสถานภาพของผู้ติดสารเสพติดซ้ำหลังการบำบัดรักษา การรับบำบัดรักษายาเสพติดซ้ำตามประสบการณ์ของผู้ติดสารเสพติด และยังเป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการบำบัดรักษาช่วยเหลือผู้ติดสารเสพติดหลังการบำบัดรักษายาเสพติดต่อไป

A follow up study of relapsed behaviors from using addicted substances of relapsed addictive persons after received treatment from addicted treatment institutes of Southern, Thailand.¹

Boonvadee Petcharat² Praneed Songwattana²

Kuanta Paltip³ Yauwarat Muchshim³

abstract

The aims of this a qualitative research are to describe and to explain addictive behaviors of relapsed addicts after received treatment from addicted treatment institutes in southern of Thailand. Thirty - one participants were selected by purposive method from person who relapsed to using addictive substances after received treatment from four addicted treatment institutes in southern as Drug addicted treatment Center of Southern, Songkhla, Drug addicted treatment Center of Southern, Pattani, Hatyai hospital, Songkhla and Sughl Ko-Lok Hospital, Naratiwat, more than one times. Snowball technique was used for approach all participants and qualitative data was conducted by four researchers between December 2003 – February 2004 by using in-depth interview technique until data saturation. Participants' s right was seriously kept by all researchers. Qualitative data was proceed with content analysis method. . While data was gathered ,the finding present four participants could stop to use addictive substance more than one month and perceived themselves as healthy person. Eight participants could stop to use illegal addictive substances but to substitute by legal addictive substances and thirteen participants absolutely could not stop to use addictive substances and sometimes add up methadone or minor tranquilizers. Six participants were readmitted to Drug treatment and therapy substitutes. All thirty – one participants had readmitted experiences to drug treatment and therapy institutes in southern for many times, because of addictions .Only three participants could stop using addictive substances because they could not look for addictive substances. Stimulating factors induced them to use addictive substances repeatedly such as their previous environment and society, to be unemployed. Moreover, two participants returned to use addictive substances instantly, because they were afraid of out-law power as offensive drug seller. Also their positive believe and value of addictive substances could be motivated participants returned to use addictive substances

---

¹ This project has received funding support of Thailand's budget year in 2002

² Associated Professor, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Hatyai, Songkla

³ Lecturer, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Hatyai, Songkla

again. Further more The Act of Addictive Substance Subjugation B. E. 2002 was present that “an addictive person as a patient who need to received treatment or therapy” provided them to use addictive substances and received treatment/therapy repeatedly without awareness that using addictive substances was unacceptable behaviors. For return to receive addictive treatment repeatedly, the strong motivators and their will power were their family, community leaders, their friends and employers. Further more, because of their chronic addiction made them poor physical health also induced them return to receive treatment . Only three participants feel guilt from their past experience. Moreover, the participants For The Act of Addictive Substance Subjugation B. E. 2002 , identified addictive person as a patient, made them feel better for received treatment as a honest person, not a offender. However, the meaning of substance treatment as the participant said “substance treatment and therapy means medication taking for only relief their need to addict”. This finding can be understood the addiction situations of the persons relapsing from addictive substances and can be guide to develop an effective addictive treatment and therapy.